

cerca, més que no pas les de projectes, que ja eren abordades per l'Administració central i l'europea. Les corresponents convocatòries s'iniciaren el 1989. De totes maneres, no es va renunciar a propostes de cooperació amb l'Estat, com fou el cas del Programa Nacional de Química Fina (1989-1995), amb una inversió compartida de més de 2.000 milions de ptes., o bé les convocatòries d'ajuts per complementar i millorar les sol·licituds d'infraestructura, que aconseguiren incrementar les dotacions amb més de 1.000 milions de ptes.

A partir de 1993, l'acció de Govern es potencià i s'estructurà entorn dels successius Plans de Recerca, l'objectiu dels quals fou ordenar i consolidar les accions que s'estaven duent a terme en aquest àmbit, identificar les nostres capacitats i mancances i iniciar nous camins per potenciar la recerca i incidir, de manera més significativa, en la vertebració del sistema de Ciència i Tecnologia de Catalunya. Els diferents Plans ampliaren les accions als diferents components del sistema, des de les petites fins les grans infraestructures, des dels grups fins als centres de recerca, amb propostes innovadores, intentant buscar l'ús més eficient dels recursos. En la definició i implementació d'aquesta nova política hi tingueren un paper fonamental la CIRIT i la individualització de l'acció de Govern en departaments específics, primer el CUR i després el DURSI.

Malgrat les dificultats competencials i les subsegüents limitacions pressupostàries amb les quals es va haver d'enfrontar la Generalitat, aquesta va portar a terme una sèrie d'actuacions, finançades amb recursos propis, que li van permetre ser present en els principals àmbits que configuren el teixit científic i tecnològic català i incidir-hi positivament.

3.1 La Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica (CIRIT)

La CIRIT estava formada per representants dels Departaments de la Generalitat amb rang de Secretari general o de Director general; esta-

va adscrita al Departament de Presidència i era presidida pel mateix president de la Generalitat per dotar-la de la major capacitat executiva. Per a l'assessorament científic, la CIRIT disposava del Consell Científic i Tecnològic, constituït per un president i vint vocals designats entre personalitats de competència rellevant en els diferents àmbits científic, tecnològic, econòmic i social, amb especial participació de l'Institut d'Estudis Catalans, de les universitats i dels centres d'investigació.

Així, s'havia començat a esbossar la idea d'establir una estructura político-administrativa específica de la recerca a Catalunya, amb una identitat pròpia i diferenciada, capaç d'implicar les polítiques sectorials i alhora coordinar les activitats de recerca en tots els àmbits d'interès econòmic i social.

La modesta dotació inicial de 50 MPTA es multiplicà per cinc l'any 1982 i per 10 el 1983, la qual cosa permeté posar en marxa diverses iniciatives orientades, bàsicament, a la formació de recursos humans (personal investigador i personal tècnic altament qualificat), a la modernització, ampliació i manteniment de la infraestructura d'equipaments científics, a la promoció d'intercanvis internacionals i al foment de l'esperit científic del jovent. Unes iniciatives, algunes de les quals encara són vigents (vegeu 3.3.1, p. 119, i 3.3.2, p. 121), que tingueren un notable impacte perquè cobrien buits difícils d'omplir des de les convocatòries estatals.

La marcada tendència alcista dels pressupostos de la CIRIT s'estroncà, evidenciant la difícil situació financera de la Generalitat, conseqüència, per una banda, d'un deficient sistema de finançament, i de l'altra, de la manca de recursos transferits per tal d'executar la política científica a Catalunya. Malgrat aquesta situació d'incertesa, l'any següent (1985) es donà un nou impuls a la CIRIT, que va passar a tenir rang de Direcció General i els seus pressupostos tornaren a estar en consonància amb la tendència inicial, amb la qual cosa es consolidaren les anteriors actuacions, que seguiren incidint positivament en el sistema universitari.

Amb el canvi de govern del 1988 la presidència de la CIRIT passà al conseller d'Ensenyament i es reforçà la vinculació entre recerca i ensenyament universitari, integrant la secretaria en la Direcció General

d'Universitats del Departament d'Ensenyament, que era el qui tenia les competències universitàries. Poc després, l'any 1991, es donà un pas important amb una completa reorganització (Decret 195/1991) per fer efectiva la política d'R+D del Govern. Se li assignaren les funcions de planificació, coordinació i finançament generals de la recerca i se la dotà d'un Gabinet Tècnic com a instrument de consulta, avaluació i estudi de les activitats d'R+D a Catalunya. A més, la CIRIT funcionaria en Plenari i en una Comissió delegada formada per vocals representants dels departaments d'Ensenyament, Sanitat i Seguretat Social, Agricultura, Ramaderia i Pesca, Indústria i Energia, Medi Ambient i Economia i Finances. En el preàmbul del Decret de reorganització ja es marcava la clara voluntat del Govern de la Generalitat d'endegar una política pròpia de recerca i desenvolupament, més activa, que permetés afrontar els problemes i els grans reptes socials, culturals i econòmics del país, que es plantejaven en l'horitzó de l'any 2000.

A la següent legislatura, l'any 1992, es creà el Comissionat per a Universitats i Recerca (CUR), adscrit al Departament de Presidència, per tal de possibilitar una estructura organitzativa específica per a l'exercici de les competències en matèria d'Universitats i Recerca. En la seva estructura es creà la Direcció General de Recerca, de la qual passaren a dependre la secretaria de la CIRIT i el Gabinet Tècnic de Recerca.

La creació del Comissionat coincidí amb la desestimació dels recursos d'inconstitucionalitat presentats contra la *Ley de Fomento y Coordinación General de la Investigación Científica y Técnica*, de 1986. D'aleshores ençà, la CIRIT centrà una part important dels seus esforços en l'elaboració i l'impuls dels Plans de Recerca, amb la intenció de fer-los instruments principals per afermar la política de recerca i desenvolupament del Govern de la Generalitat que, degut als esmenats conflictes competencials, n'havia anat demorant la seva formulació. El primer Pla de Recerca va ser aprovat tot just l'any següent, el 1993.

Finalment, l'any 2000, la CIRIT s'adscriu al recentment creat Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI), la presidència torna a recaure en el president de la Generalitat i el director torna a tenir rang orgànic de director general.

En el procés d'elaboració dels Plans de Recerca, que es descriuran en detall en els següents apartats, la CIRIT jugà un important paper en la tasca de promoure la participació de la comunitat científica i la integració dels seus plantejaments, com a futurs clients del Pla. També en la de coordinació entre departaments i de dinamització de les seves activitats de foment de la recerca, especialment per part dels que eren presents a la Comissió delegada, de manera que les seves activitats i prioritats hi fossin recollides. En aquest sentit, cal esmentar la implantació del Programa anual d'R+D de cada departament, que permetia identificar aquelles activitats i valorar l'esforç econòmic que representaven per al conjunt de la Generalitat (vegeu 3.5, p. 161).

Al mateix temps, la CIRIT va organitzar una sèrie de debats amb la comunitat investigadora i sectors innovadors per tal de reflexionar en profunditat sobre la situació de la recerca a Catalunya i definir objectius i estratègies de futur. Diverses publicacions (p.ex. *La Recerca a Catalunya, repte de futur*, 1990) serveixen per a il·lustrar l'estat de la qüestió en diferents èpoques. Aprofitant també l'existència de diverses organitzacions regionals de les quals formava part la Generalitat, com el consorci dels «Quatre Motors d'Europa», s'organitzaren seminaris per intercanviar experiències i conèixer i avaluar altres models organitzatius.

La CIRIT també s'ocupà de recollir informació individualitzada sobre els diferents agents del sistema. Així, el 1990 es presentà el *Llibre Blanc de la Recerca a Catalunya*, realitzat mitjançant la signatura d'un conveni amb l'IEC, amb l'objectiu d'establir un cens d'investigadors i capacitats al nostre país. Posteriorment, l'any 1997, en el marc del II Pla de Recerca, editaria *Recerca a Catalunya*, un exhaustiu directori sobre grups de recerca, departaments, serveis i centres de recerca, en format electrònic per a poder ser consultat fàcilment.

D'altra banda, l'IEC duria a terme l'encàrrec d'elaborar els *Reports de la recerca a Catalunya*, una sèrie d'informes sobre l'estat de la recerca durant el període 1990-1995, en 24 àrees temàtiques, que després serien ampliades a 26, per cobrir el període 1996-2002 (<http://www.iec.cat.net/reports/>).

Tots aquests materials han estat bàsics per saber on som, quin poten-

cial tenim i, en definitiva, conèixer les forteses i febleses del sistema català d'R+D.

3.2 El Pla de Recerca de Catalunya

El Pla de Recerca havia de ser l'instrument principal per afermar la política global de recerca i desenvolupament a Catalunya, fruit de la voluntat del Govern de contribuir a vertebrar i enfortir el sistema català de ciència i tecnologia, des de la convicció de la incidència que les seves activitats tenien en el progrés cultural, social i econòmic del país. El Pla era el resultat de la confluència de voluntats i esforços diversos. En primer lloc de la mateixa Administració per tal d'integrar en un mateix marc d'actuació l'acció de govern en aquest camp. Després de la comunitat investigadora, per posar en comú criteris i coneixements per definir els plans estratègics de futur. Finalment, de les pròpies institucions implicades (Universitats i centres de recerca), per posar el seu potencial a disposició de tots aquells que poden contribuir, amb el seu saber, al progrés de Catalunya.

Lògicament, un objectiu fonamental del Pla era millorar la competitivitat del potencial investigador de les universitats catalanes i els centres de recerca, amb la finalitat que els resultats del seu treball es possessin a disposició de l'interès públic o dels sectors productius. Al mateix temps, plantejat com a element integrador i coordinador de les activitats d'R+D, especialment en el sector públic, el Pla es configurava com un instrument estimulador d'actuacions orientades a la potenciació de sectors socials i productius d'interès.

D'altra banda, atès el marc competencial vigent, en el qual Catalunya no tenia traspassats els recursos per finançar la recerca, i en el que la Unió Europea jugava un paper creixent en l'àmbit de la recerca, els objectius del Pla no podien quedar deslligats dels establerts en el *Plan Nacional* o en els successius programes marc europeus. Ans al contrari, el Pla de recerca havia de jugar un paper intersticial (complementant la política estatal i europea) i dinamitzador (impulsant la captació de recursos per part dels grups de recerca del país).